
kató

SZIRMAI KÁROLY

Marjay először egy június végi délután látta. Csak nemrég jött haza az irodából, amikor öreg háziasszonya bekopogtatott.

— Egy leány keresi — szól be, résnyire nyitva az ajtót. — A nagykapuban várja — tette hozzá.

— A nevét nem mondta?

— Nem.

Marjay nem tudta elképzelni, hogy ki lehet a lány. Csöppet sem sietve, kiment. Mikor hosszú lépteivel elhagyta a tujabokrokkal sűrűn dár-dázott gyalogösvényt, megpillantotta a leányt. Ott állt a rácsos nagykapu előtt, világosbarna kartonruhájában, láthatóan idegesen. Alacsony, fekete copfos lány volt, tömzsi, telt keblű, alig több tizenöt évesnél. Szép kezében egy könyvet tartott, s néha meg-meglegyezte magát vele.

— Jó napot! — köszöntötte Marjay, bemutatkozás nélkül. — Hallom, hogy keres.

— Igen, egy könyvet hoztam. Dudás Kálmán tanár úr küldte Topolyáról.

Ahá, költőbarátja — gondolta Marjay. Jobban megnézte a leányt. Telt, kreolos arca néhol szeplős volt, fekete haja erős, vastag szálú, hosszú pillás szeme nagy, sötétkék, szája piros, kicsattanó. Egészben véve inkább szépnek volt mondható, mint csúnyának.

— Tanítványa talán? — kérdezte Marjay.

— Igen — válaszolta a leány kellemesen csengő hangján.

— Hát köszönöm, hogy elhozta a könyvet. Majd megírom barátomnak. De nem is kérdeztem, hogy önt hogy hívják.

— Fodor Katónak.

— Úgy? — mondta Marjay, s csak magában gondolta, hogy bizonyára Fodor Albert leánya, akivel 1945 télelején, egy magyar frontülésen, súlyos összecsapása volt, mert többedmagával ki akarta rendelni a túlnyomóan szegény magyar asszonyokat és lányokat több heti mezei munkára, amikor jórészt amúgy is elvesztették az 1944 késő őszi, még

helyre nem állt rendű, zavaros időkben férjüket, levente fiukat, testvé-
rüket, s amikor a legzordabb időkben éhesen, zsákba csavart lábbal
jártak ki a határba, hogy a földeken maradt sok kukoricát letörjék,
mialatt gazdáik odahaza, a felszabadulás örömeire, hetekig tartó nagy,
sokszor éjfélbe nyúló mulatozásokat rendeztek librai cigányok muzsika-
szója mellett. Lehet, hogy a leány nem hallott összeszólalkozásaikról, de
Marjay nem törődött vele, rég túl volt a sérelmen, s annak idején, bár
megkésve, végül is a jobb belátás diadalmaskodott.

Kezet nyújtott a lánynak.

— Nem tartóztatom tovább, Isten önnel — mondta elkészönlve.

Amint a fenyőparkos teleprész hátsó, kiserdő melletti lakása felé bal-
lagott, nem nézett vissza a lány után, de lelkes, sötétkék szeme, vala-
mint erős szálú, fekete haja egy ideig megmaradt emlékezetében. Ké-
sőbb azonban elfelejtette, mint ahogy elfelejtette azt a néhány embert
is, akik Fodor Alberttel együtt a frontvezetőségben az ostopufogató-
kat képviselték, s nem az emberszeretetet, az összefogva építő szándé-
kot, de akik lassan háttérbe szorultak, s mint oda nem valók, később
lassan teljesen kimaradtak.

November vége felé keveredett váratlanul Kató újra az útjába.

Marjay a belgrádi központ által akkor létesített tervgazdálkodási osz-
tályban dolgozott, s naponta nyolc óráig jelentést kellett kapnia az előző
napi termelésről, hogy időre földolgozhassa és jelenthesse rejt szóval a
belgrádi központnak. Az eléggé bonyolult jelentéseket azonban többször
órás késéssel kapta meg. Túrelmetlen várakozásában bosszúsan tár-
csázta föl a normaosztályt, azt a tisztviselőnőt kérve a telefonhoz, aki a
jelentéseket csinálja.

— Nincs itt — válaszolták többnyire.

— Ha megjön, azonnal hívjon föl — mondta Marjay, és letette a
kagylót.

De a hívás, mint mindig, elmaradt. Helyette a kész jelentést hozta el
imbolygó lépteivel a hosszú lábú, sovány, szőke frizurás küldöncleány,
Erzsi.

Egy ízben aztán mégis Kató jelentkezett.

— Ki beszél ott? — kérdezte Marjay.

A telefonrecsegéstől csak azt hallotta világosan, hogy:

— Kató.

— Szóval ön csinálja a jelentéseket.

— Én.

— És miért nem küldi őket idejére ide?

— Mert nem lehet, kérem. Míg végigjárom a földszintet és emeleti
állomásokat, mindent följegyzek, majd visszamegyek az irodába, elké-
szítem az összehasonlítást, kiszámítom a százalékot és kitöltöm az úr-
lapokat... Tessék, kérem magát a helyembe képzelni — válaszolta egy
szuszra, fáradhatatlanul pergő nyelven, de csöppet sem bántó vagy kel-
lemetlen hangon Kató.

Marjay megérezte, hogy nagyon bátor kisleány áll a vonal másik
végén, s ágál harcosan, a maga igazát védve. De nem igyekezett magát
beleéltni helyzetébe, hanem az átalakulás kezdeti éveinek átvett szóla-
mával egyszerűen rávágta:

— Nem fogadok el semmi kifogást. A jelentés ezentúl nyolcra itt
legyen! — és letette a kagylót.

Mégis másnap, amikor imbolygó járásával ismét megjelent a magas, agyonondolált hajú, kancsal szemű küldöncleány, nem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze:

— Ugyan mondja, Erzsi, ki az a KATÓ?

— Jaj, hát Marjay úr nem ismeri Fodor Katót? Azt a kis, fekete copfos, sötétkék szemű leányt? Ő a legjobb az összes gyárban és nagyirodában dolgozó „poénterkák” (pontjegyzők) közül. Vele soha sincs baj. Míg a többi... — S itt legyintett egyet a kezével. — Biztosan látni tetszett már Katót délutánonként a kijáratnál. Az apja egyébként igazgató a cementkőgyárban.

De Marjay félbeszakította áradozását.

— Igen, tudom már, kicsoda.

S mikor a küldöncleány elment, csöppet elgondolkozott. Milyen különös. Sose hitte volna, hogy újra összekerül Fodor Albert leányával. Még kevésbé, hogy itt, a gyárban. S néki is felelősen munkájáért. Ha most bosszúáll akarna lenni, bizonyára kínálkoznék rá alkalom. Eh! — fordult gondolataival másfelé. — Vajon miért hagyta abba Kató a tanulást? Miért nem iratkozott az ötödikbe? Vagy apja talán azt gondolta, hogyha mások ülhetnek — többször csupán elemivel — még vezető állásban is, miért költsön tovább leánya taníttatására, mikor az kenyerét így is megkeresheti? Mert nem kétkedett abban, hogy Kató fölvételénél szerepet játszott apja befolyása is. Csak azzal magyarázhatta, hogy fiatal kora ellenére alkalmazták a gyárnál.

Két hétre rá újabb meglepetés érte. Egyik betanított tisztviselőnőjét más helyre osztották be, s helyébe Fodor Kató került osztályába. A személyügyi osztály főnöke, Madžar Stipo, maga vezette be.

— Bemutatom, Marjay néptársam, Fodor Katicát. Ezentúl itt fog dolgozni — közölte. — Megkérem — folytatta —, vezesse be mindenbe.

Marjay jó képet vágott, és biztosította, hogy mindent el fog követni betanítására. Stipo — gondolta — bizonyára megígérte Fodor Albertnek, hogy lányából csinál valakit.

— Akkor jó munkát! — köszönt el a kis ember.

A tömzsi, fekete copfos leány tehát ott maradt. De most nem tapasztalt viselkedésében semmi ellenszenveset. Mindjárt fölálalta magát.

— Mi lesz, kérem, a dolgom? — kérdezte csengő hangján, hosszú fekete pillás szemét kérdően rávetve.

— Egyelőre az, amit elődje végzett — válaszolta Marjay egykedvűen. S odahúzott a szomszéd asztalról egy iratgyűjtőt, kivett belőle néhány kimutatást, szétterítette, s elkezdte magyarázni, mit hogyan csináljon.

Kató, aki ezúttal sötétkék szövetrohába volt öltözve, föléje hajolt, könnyedén rádőlt domború keblével, s úgy hallgatta.

Marjay hirtelen nem tudta, mit gondoljon. Csupán egy gyermeklány minden mellékgondolattól ment, önkéntelen mozdulatát lássa-e benne vagy mást is. Mégis inkább az előbbit föltételezte. Ezért úgy tett, mintha észre se venné. Később azonban alkalmat keresett, hogy fölálljon s véget vessen a helyzetnek. Nemcsak azért, mert más is megláthatta, hanem, mert nem akart vele visszaélni. Mindenesetre naiv teremtés — állapította meg. — Mert csak az simulhat így hozzá, semmi rosszra se gondoló bizalommal.

Pillanatnyilag csak őt látta, s nem gondolt apjára, egykori ellenfelére arra a széles konok arcú, szurokfekete hajú és bajszú emberre, aki 1945-

ben egyszerre munkássorból került föl a gyár élére, ahol azelőtt dolgozott.

— Most lásson hozzá, próbálja csinálni, s ha valamit nem tud, kérdezze meg — mondta Katónak tárgyilagos hangon, bár nem volt neki mindegy, hogy elvették betanított tisztviselőnőjét, s hetekig kell majd Katóval foglalkoznia.

Vajon mit szólna — kísértette a gondolat —, ha egyszer megemlítené, hogy apja azon az emlékezetes nagygyűlésen mily ádázul támadt rá? Vajon van-e egyáltalában róla tudomása? ... Bár nem hitte.

Később elkérte munkáját, hogy átfussa és ellenőrizze. Főképpen írására volt kíváncsi. Érdeklődéssel nézte széles vonásokkal húzott, ellaposított, szokatlan betűit, amelyekben még érzett az iskola, de amelyekben már kialakulóban volt a gyermeklány egyénisége.

Számjegyeiben is a szélesen húzott vonások érvényesültek. Kivált a hármasban, négyesben, kilencesben és nullában.

Meg is jegyezte:

— Ha ilyen nagy hasú számokat ír, keskeny lesz a rubrika.

— Tudom — válaszolta Kató halkán, beismerően.

Utána hibáira hívta föl figyelmét.

— Ha nem volt biztos, miért nem fordult hozzám? — kérdezte. — Nézze: ezt így kellett volna csinálnia.

Kató odament hozzá, és fölébe hajolva, keblével ismét rádőlt, s úgy nézte.

Marjayt feszélyezni kezdte a fiatal leány testi közelsége. Mégis legheylesebbnek azt tartotta, hogy úgy tesz, mintha nem venné észre, s a jövőben kiküszöböl minden kínálkozó alkalmat.

Néhány hét múlva megállapította, hogy a leány feledékeny, mert újra és újra visszaesett hibáiba. Vagy talán túl gyermek volt még, s a szárazabb dolgokat nem tudta emlékezetébe rögzíteni. Bármilyen volt is az ok, nem vette figyelembe, s rászólt Katóra, hogy máskor jobban vigyázzon. Utólag azonban megbánta, hogy ezt tette. S mégis, mikor a személyügyi osztály főnöke előrehaladása iránt érdeklődött, lagymatagon válaszolt. Egyetlen szóval se dicsérte, hibáit se enyhítette. Noha érezte, hogy mégsem lett volna szabad így viselkednie. Mi történt vele, hogy ezt tette? A régi sérelem tört volna elő tudata alól, s keresett megnyilatkozást, vagy a személyügyi osztály főnökének akarta megmutatni, hogy a leányért való kiállásában — mint már máskor is — melléfogott? Akármilyen is idézte elő viselkedését, nem talált reá mentséget.

S mégse tett ellene, hogy ez meg ne ismétlődjék. Mert néhány hétre rá közönyösen hallgatta, mint mondogatja a magáét lamentáló hangján a személyügyi osztály egyik tisztviselőnője, mert Kató eltévesztett valamit az átadott kimutatásban. Csak akkor szólalt meg, amikor a bírálat már osztályukat érte.

— Lassabban, néptársnő, mi pusztán szíveségből vállaltuk azt a munkát, mint több mást is már, mert osztályuk nem tudta megcsinálni. Nos, ezentúl nem tesszük! Nem engedem, hogy Kató ezután bármit is elfogadjon. Éppen elég néki a maga dolga.

*

— Este hétkor ifjúsági gyűlés a moziteremben! — kiabált be hetenként Vojislava, egy cigányképű, fekete gyémánt szemű, bodros hajú crnagorac leány az osztályba. — Néptársnök, mindenki ott legyen.

Vagy:

— Holnap este ifjúsági olvasóest az otthonban! Akinek van „Borbú”-ja, hozza magával.

Máskor meg:

— Fiatal néptársak! Délután fenyőt megyünk ültetni a vasútbejáró melletti pusztá területre.

Tóth Mária, egy szép, álmatag arcú, barna szemű, szőke hajú osztálybeli tisztviselő, egyszer meg is jegyezte:

— Majdnem minden napra esik valami ülés vagy egyéb. Az embernek alig marad ideje, hogy odahaza kitakarítson, kimosso, tisztálkodjék. S ha legalább megmondanák egy-két nappal előbb, de jóformán mindig az utolsó délután. — Te elmész, Kató, az ülésre?

— Mit csináljak? — válaszolta Kató kényszeredetten. — Pedig mire hazaérek a csatornán túli szőlőkebe, csak annyi időm marad, hogy bekapjam az ebédet, s máris loholhatok vissza. Jó, ha este fél kilencre hazaérek.

— Nem volna szabad magadat annyira kimerítened.

— Mit csináljak? Apám is azt kívánja, hogy minden ülésre elmenjek.

— Persze, ha apád is... — mondta Mária.

Egyik nap, mikor egyedül maradt Marjayval, meg is jegyezte:

— Kató minden ifjúsági ülésen ott van.

— Mit akar ezzel mondani, Mária? — kérdezte Marjay meglepetten.

— Hogy elmondhatja, amit egyik-másik irodánkba látogató kolléga mond.

— Ugyan! Hogy bírálják az asszonyok jegyellátását s a textilutalványkiosztás körül tapasztalható részrehajlást? Szamárság! Semmi olyasmit nem mondanak, amit bárhol elmondhatnának, mint ahogy meg is teszik — mások is.

— Mégis, Kató még gyerek, félremagyarázhatja.

— Éppen mert gyerek, nem tudok róla ilyesmit föltételezni.

De attól kezdve mégsem bízott benne úgy, mint azelőtt. Irodai érintkezésében hűvösebb, hivatalosabb lett, meg tartózkodóbb. A Mária által elejtett gyanú egyre mélyebbre rágta magát lelkébe, míg Kató ugyanakkor változatlanul megmaradt kedvesnek, igyekvőnek, szolgálatkésznek.

Akkortájt még delelőjén állt a tervgazdálkodási osztály, sőt bürokratizmusában tovább terebélyesedett. Senki se sejtette, hogy alig két esztendő múlva jelentősége összezsugorodik, szerepét a műszaki osztály veszi át, s megkezdődik, mint szerte az országban, egy évig tartó agonizálása, haldoklása. Az akkor még nagyobb hatalommal rendelkező munkásigazgató annyira favorizálta, hogy az első emeleten egy egész részt építtetett át a tél folyamán elhelyezésére.

Amíg az átalakítás tartott, Marjay és tisztviselői más irodákban húzódtak meg. Ezt az alkalmat használta föl, hogy egyelőre megszabaduljon Katótól, s csak Máriát vitte magával. Kató elhelyezését rábízta a személynügyi osztályra. Ő azonban ebbe nem tudott belenyugodni, addig járt Stipo nyakára, míg visszakerült Marjayhoz.

Ott kellemetlen meglepetés érte. Főnöke szemmel láthatólag barát-

ságtalanul fogadta. Szinte kinézte, amint asztalával szemben elhelyezkedett. Modora is megváltozott. Rideg lett, érdes.

Kató némán viselte sorsát. Csendesebb lett, komolyabb, néha alig hallhatóan sóhajtott egyet, de gyermeteg vidámsága azért nem hagyta el teljesen. Senki sem hallotta panaszkodni, főnökére zokszót ejteni. Máriával is megfért, sosem volt köztük nézeteltérés.

*

Újabb hónapokat lapozott tovább az idő az esztendő kalendáriumában. A csatornapart mentén már hányini kezdték aranysárga barkájukat a füzek, az osztály megújult s megszépült otthonában az utolsó csinosítgatásokat is elvégezték.

*

Egyik április végi délután — hazamenőben — Mária titokzatos arccal fordult a vele ballagó Marjayhoz.

— Nem vette észre, hogy Stipo már nem törődik Katóval?

— Eszembe se jut, hogy ilyesmire figyeljek.

— Az történt tudniillik — folytatta Mária —, hogy Kató apját valami pénzhiány miatt bezárták, mert mint igazgató ő volt a felelős. Hiába adta össze a rokonság a hiányzó pénzt, hiába fizette be, s hiába hangoztatta Kató apja, hogy ő semmiről sem tudott, nem segített.

— Mikor történt ez?

— Vagy három hónappal ezelőtt.

— S mi semmit se vettünk észre Katón. Hogy tudta ennyire titkolni? Ki hitte volna róla, hogy ilyen önuralom van benne.

— S ez még nem minden. Azóta ő tartja el édesanyját és kis öccsét, és még apjának is visz néha csomagot.

— Abból a kis fizetésből?

— Abból.

— Képelem, hogy nélkülözhetnek. S olykor még vidám is tud lenni. Elgondolkozott.

— Hiszen ő akkor valóságos kis angyal — mondta Marjay. — Azt hiszem, Mária, hogy mi mindketten nagyon igazságtalanok voltunk hozzá.

— Én is azt hiszem — válaszolta Mária.

S ő tetejébe embertelen is.

Attól fogva egészen más szemmel nézett Katóra. Modora is megváltozott. Már nem volt többé rideg, tartózkodó. Barátságos, évődő kedélyesség szövődött érintkezésébe. Úgy bánt Katóval, mint egy serdülő korba lépővel.

Mikor április végén új otthonukba költöztek, Kató újra asztalszomszédja lett, Mária viszont vele szemben helyezkedett el. De az az otthonos meghittség, mely a szép, tágas, nagy ablakos irodában oly meleg összhangban ölelte őket össze, nem tartott sokáig. Szeptember végén, az osztály átszervezésével, Kató új beosztást és főnököt kapott, noha tovább is ott maradt a helyén.

Az új főnök: egy hosszú, cingár, lógó hajú fiatalember volt. Nem egészen alaptalanul az a hír járta róla, hogy adatai megbízhatatlanok, mert ha sok a dolga, zsebéből rázza, hasból diktálja őket.

Katónak — joggal — többször támadt vele nézeteltérése. Főnöke ugyanis nem rokonszenvezett vele, s élesen kiabáló hangján, hosszú polipkarjaival hadonászva, indokolatlanul őt tette felelőssé más hibáiért. Kató azonban nem hagyta magát, és sebesen pergő nyelven visszafelelt:

— Te csak mindig reám kiabálsz, ahelyett, hogy utánanéznél, ki hibázott. Én egész nap dolgozhatom, azt nem veszed észre, más viszont ide-oda sétálhat, játszhatja a dámát, körmeit manikűrözheti, azt nem látod, mert nem akarod — mondta egy hosszú, sovány, fonnyadtszőke, kényeskedő leányra célozva, aki, mint gyorstalpalt középiskolás, semmi komolyabb munkához nem konyított, s aki mintaképe volt a lézengő lustálkodásnak.

— Úgy, úgy, ne hagyd magadat, Kató — biztatták a többiek, örülve, hogy ily bátran kiállt igazáért a nagyhangú és fennhőjazó fiatalemberrel.

— Nem is hagyom — válaszolta ő tűzbe borult arccal és kéken szikrázó tekintettel.

Végül is főnöke fújt takarodót, dűnnyögve vonulva vissza irodájába, ahol együtt ült kedvencével.

E húszéves leány annyira nem vette komolyan a munkáját, hogy ha főnöke távollétében neki kellett telefonba diktálnia a rejtszavas napi jelentéseket, a hallgatót billegtetve, gyámoltalanul állt a készüléknél. Ilyenkor Kató rontott be, összekapkodta a szerteheverő jelentéseket, egy erélyes „Dáj!”-jal kitépte a báván álldogáló leány kezéből a hallgatót, s bár csak nagy ritkán volt betekintése e munkakörbe, kellemesen csengő hangján sebesen diktálni kezdte az adatokat.

Marjay és Mária ilyenkor elégedetten nézett össze.

— Hallja a mi Katónkat? Hogy jár neki a szája! Hogy mondja, mondja! Milyen bátran, biztosan! Hát nem szeretni való?

De Kató másban is ilyen volt. Mikor a gyár környékét fásították, ő is kivette részét a csemetefák ültetésében. Pedig igazán messze lakott, s anyja el se tudta képzelni, hol marad aznap délután ilyen sokáig. Szőke kolléganője ugyanakkor nyafogva és orrát fintorgatva igyekezett magát az önkéntes munkából kivonni.

*

Mária egyik nap, megszokott titokzatosságával, azt újságolta Marjajnak, hogy Kató apja kiszabadult a börtönből. Látta is már dolgozni az egyik vállalkozónál mint egyszerű munkást.

Marjay legközelebb szóba is hozta:

— Hallom, Kató, hogy édesapja lakásom közelében dolgozik. Szeretnék vele elbeszélgetni, nem vezetne el hozzá?

Kató nagy, sötétkék szemével szomorúan nézett reá.

— Miért akar vele beszélni? Megtört öregember az én apám — mondta csendesén.

Marjay így elállt szándékától. Ehelyett maga ment oda, mikor tudta, hogy biztosan ott találja. De nem állt meg, szótlanul haladt el a munkahely mellett. Alig ismert rá Fodorra, annyira megtört, megöregedett.

— Így múltunk el mi is majd — gondolta lehangoltan.

*

Kató többször szemrehányást tett, mert nem látogatják meg.

— Talán szégyellnek eljönni? — Annyiszor ígérték, és sohasem tartották be szavukat. — Te tudod, hol lakunk — fordult Máriához. — Gyertek el a héten egyik délután.

— Megigérem, Kató, hogy a héten biztosan eljövünk — válaszolta Marjay kolléganője helyett.

Nem szeretne volna ugyanis, ha Kató azt gondolja, hogy apja miatt húzódozik, mert börtönben ült, s elesett embernek számított.

— De mikor? — sürgette Kató. — Kérem a napot!

— Szombat jó lesz? Magának is, Mária?

— Jó — válaszolták.

— Akkor hát szombaton.

Mikor a látogatás után hazafelé ballagtak, Mária megszólalt:

— Nem vette észre, milyen örömet szerzett Katónak?

— Dehogynem! Azt hittem, hogy öröme mindkettőnknek szól. Egyébként bántott, hogy miattunk költségbe verték magukat. Az is, hogy apja nem volt odahaza. Csak nem küldték el arra az időre, míg ott voltunk?

— Dehogyis! Szakmányban dolgozik, s csak későn szabadul munkájából — felelte Mária. Utána újra visszatért Katóra. — Milyen boldog volt, hogy maga eljött, megmutathatta házukat, lakásukat, s megkínálhatta abból a két tortából, amit ő készített.

— Örült, ahogy egy gyermeklány örülni tud. Sajnos, én már nem tudnék.

— S másra nem gondolt?

— Ugyan mire gondolhattam volna?

Mária megállt, feléje fordult, és huncut mosollyal nézett rá.

— S ha én most mondanék valamit... — mondta titokzatosan.

— Csak tessék!

— Tudja-e, kérem, hogy Kató szerelmes magába?

— Lehet, de az életben ilyesmi nem újság. Gyermeklány — harmincéves férfi. Szerencsére az ily vonzalom rendszerint egyoldalú vagy átmeneti. Ha tényleg úgy van, ahogy mondja, Katót is úgy kell vennie.

*

— Rossz hírről értesültem — állított be egyik nap Marjay.

— Miről? — fogták körül, fejüket odadugva a lányok.

— Hogy tovább egyszerűsítik munkakörünket.

— S ez mit jelent?

— Tisztviselői létszámcsoökkentést.

— No hiszen, akkor az én drága főnököm, Djisalov, engemet tesz ki először — mondta Kató, fejét öklére támasztva, elkeseredetten.

— Hogy kit bocsátanak el, azt nem ő állapítja meg — mondta Marjay.

— S mikor kerül erre a sor? — kérdezte Mária.

— Öt-hat hét múlva.

— Még meg se melegedtünk igazán a szép, tágas, új irodában, s máris szedhetjük a sátorfánkat — mondta elszontyolodva Kató.

— Más is lesz ott még — jegyezte meg Marjay.

— Más is? Hát ez nem elég? Ugyan micsoda?

— Kvóta vagy általános gyári létszámcsökkentés. Most dolgoznak rajta a vezérigazgatóságnál.

— Ajaj, még az is? — mondta Kató.

*

1950 júniusa fekete hónapja lett a vállalatnak. A létszámfölöttieket el kellett bocsátani. Munkást, tisztviselőt egyaránt. Mert 1947 és 1950 között szükségtelenül földuzzasztották a létszámot.

Megindult a futkosás, kilincselés, próbálkozás. Mindenki azon volt, hogy visszamaradjon. Mindegyik bízott a lehetetlenben. Az azóta kicsérelt személyügyi osztályfőnök politikája most bosszulta meg magát. Csak hatvanöt tisztviselő maradhatott a vállalatnál. Úgy, mint a felszabadulás előtti időkben. Stipo pedig nem törődve az előiránnyal, képzetel, képzetlennel 125-re emelte a létszámot.

Itt is, ott is megszólalt a telefon. Hol ezt, hol azt a tisztviselőt hívták a személyügyi osztályba. Akit lehívtak, már szedhette is a sátorfáját. A lista ugyan már napokkal előbb elkészült, de, néhány bennfentest kivéve, találgatásokra voltak utalva.

Katót is lehívták. Kisírt szemmel jött vissza. Hogy a helyi népbizottságnál kapott írnoiki állást, nem vigasztalta, mert itt szeretett volna maradni.

Némán szedegette ki asztalfiókjából apróságait, s rakosgatta tarso-lyába. Azután lassan megfordult a sarkán, s végighordozta tekintetét a szép, tágas, emeleti, napsütötte irodahelyiségen.

— Csak az bánt, hogy nekem el kell mennem, míg maguk tovább is itt maradnak — szólalt meg könnybe lábadó szemmel, szép fejét lehajtva.

Így állt pillanatokig az asztalnál, azután odament Marjayhoz, nagy, sötétkék szemével ránézett, kezét nyújtotta, és elbúcsúzott.

— Isten vele — mondta halkan, szomorúan.

Majd átment Máriához, megölelte, megcsókolta, s hirtelen megfordulva, mint aki attól tart, hogy még elsírja magát, kisetett az ajtón. Hangosan kopogó léptei gyorsan távolodtak a hűvös, félhomályos, cementlapos folyosón.